

Knipselkrant

Januari

2026

01. De huurtoeslag verandert, de woonkostentoeslag moet mee

Schulinck Sociaal Domein november 2025

Gemeenten moeten huidig woonkostentoeslagbeleid onder de loop nemen.

Beeld: Schulinck Sociaal Domein

Auteur: [Wendy Pijnen](#)

De afschaffing van de maximale huurgrens per 1 januari 2026 verandert de manier waarop woonkosten worden ondersteund. Gemeenten kunnen niet afwachten: hun huidige woonkostentoeslagbeleid moet onder de loop worden genomen.

De nieuwe Wet op de huurtoeslag (Wht) wordt gepresenteerd als een vereenvoudiging van het toelagenstelsel. De bedoeling is helder: minder regels, minder uitzonderingen en meer duidelijkheid voor huurders. Ook mensen met een hoge huur krijgen straks recht op huurtoeslag, zolang hun inkomen laag genoeg is. Op het eerste gezicht lijkt dat goed nieuws. Toch heeft deze wijziging gevolgen voor gemeenten, die opnieuw moeten bepalen hoe zij huishoudens met hoge woonlasten ondersteunen.

Hoe het nu werkt

In het huidige systeem bepaalt de maximale huurgrens of iemand recht heeft op huurtoeslag. Wie boven die grens huurt (in 2025: € 900,07), krijgt geen toeslag, ook niet voor het deel onder dat bedrag.

Een huurder met € 899 kale huur ontvangt bijvoorbeeld wel huurtoeslag, terwijl iemand met € 901 volledig buiten de boot valt. Gemeenten vullen dit gat op via de woonkostentoeslag (WKT), een vorm van bijzondere bijstand voor noodzakelijke woonkosten. Zo ontstond in de praktijk een tweedeling: het Rijk ondersteunt via de huurtoeslag tot aan de grens, en gemeenten vangen de groep daarboven op.

Wat er per 2026 verandert

Met de wetswijziging [1] verdwijnt de huurgrens als toegangsvoorwaarde. Iedereen met een laag inkomen kan vanaf 2026 huurtoeslag aanvragen, ongeacht hoe hoog de huur is. De grens blijft wel bestaan als rekenplafond: de toeslag wordt alleen berekend over de huur tot aan dat bedrag.

Concreet betekent dit dat de Belastingdienst voor een woning met een kale huur van € 1.100 de toeslag berekent alsof de huur € 900,07 bedraagt. De € 200 daarboven telt niet mee en moet de huurder zelf betalen. De harde grens verdwijnt, maar de financiële beperking blijft. Dat deel van de huur dat niet door het Rijk wordt gesubsidieerd – de niet-gesubsidieerde huurcomponent – vormt het nieuwe knelpunt.

Verschuivende verantwoordelijkheid

Door deze wijziging wordt de landelijke huurtoeslag vanaf 2026 formeel een voorliggende voorziening voor iedereen met een huurwoning, ook in de vrije sector. Daarmee verandert de juridische positie van gemeenten.

De Participatiewet bepaalt dat gemeenten pas bijzondere bijstand mogen verlenen als er geen passende en toereikende voorliggende voorziening is ([artikel 15 Participatiewet](#)). De Wet op de huurtoeslag lijkt vanaf 2026 wel passend, maar niet toereikend voor huurders met een huur boven de huidige grens.

Veel gemeentelijke beleidsregels kennen momenteel de bepaling dat er woonkostentoeslag wordt verleend, als geen recht op huurtoeslag bestaat vanwege te hoge huur. Deze bepaling in de beleidsregels is vanaf 2026 niet meer geldig.

Nieuwe financiële werkelijkheid

De wetswijziging lost dus het probleem van uitsluiting op, maar veroorzaakt een ander probleem: de huurtoeslag dekt niet de volledige huur. Vooral huurders met een laag inkomen en een hoge huur in de vrije sector houden een flink deel zelf te betalen.

Voor huishoudens op of net boven bijstandsniveau kan dat bedrag oplopen tot honderden euro's per maand. Zij kunnen dat vaak niet dragen uit hun inkomen. Daarmee verschuift het vraagstuk van "geen toeslag" naar "onvoldoende toeslag". Gemeenten blijven dus een rol houden, maar die verandert naar aanvulling op de landelijke regeling.

Drie stappen die gemeenten nu kunnen zetten

Gemeenten die niets doen, lopen het risico dat hun woonkostentoeslagbeleid per 1 januari 2026 onuitvoerbaar wordt. Voorbereiding is noodzakelijk.

1. *Breng de doelgroep in beeld*
Inventariseer welke huishoudens nu WKT ontvangen omdat hun huur te hoog is. Informeer hen tijdig over de wetswijziging en help bij het aanvragen van huurtoeslag bij de Belastingdienst.
2. *Maak financiële doorrekeningen*
Vergelijk voor deze groep de huidige WKT met de verwachte huurtoeslag in 2026. Zo wordt duidelijk wie erop achteruitgaat en waar tijdelijk maatwerk nodig is.
3. *Ontwikkel nieuw beleid*
Formuleer WKT voortaan als aanvullende bijzondere bijstand voor de niet-gesubsidieerde huurcomponent. Gemeenten kunnen zelf bepalen: tot welk huurbedrag zij

woonkosten als noodzakelijk aanmerken; of er een verhuisplicht geldt, en in welke gevallen die kan worden losgelaten.

Een standaard verhuisplicht is in de huidige woningmarkt vaak niet realistisch. Ook de voorwaarde “verhuizen naar een woning waarvoor huurtoeslag kan worden aangevraagd” houdt niet langer stand.

Meer dan een technische wijziging

De herziening van de WKT is niet alleen juridisch van aard, maar ook beleidsmatig en bestuurlijk. Gemeenten moeten opnieuw bepalen waar hun verantwoordelijkheid begint en eindigt. Hoeveel steun is redelijk voor huurders in de vrije sector? Hoe wordt voorkomen dat lokale regelingen de landelijke toeslag feitelijk uitbreiden?

Huurders hebben straks te maken met twee instanties: de Belastingdienst voor de huurtoeslag en de gemeente voor eventuele aanvulling. Zonder goede afstemming dreigen misverstanden, schulden en extra uitvoeringslasten.

Tot slot

De nieuwe huurtoeslagwet lijkt eenvoudiger, maar heeft ingrijpende gevolgen voor gemeenten. Hun huidige woonkostentoeslagbeleid past niet meer bij de nieuwe werkelijkheid. Wie niet op tijd handelt, loopt risico op onrechtmatige verstrekkingen en financiële problemen bij inwoners.

De oplossing ligt in tijdige actie: duidelijke communicatie met de huidige doelgroep, aanpassing van beleidsregels en een helder nieuw kader dat aansluit bij de gewijzigde wet. Zo blijft de gemeente in staat om kwetsbare huurders te helpen, zonder in strijd te komen met de wet.

[1] Alle wijzigingen in de huurtoeslag per 2026:

[Huurtoeslag verandert vanaf 2026: meer mensen krijgen recht op deze toeslag | Dienst Toeslagen](#)

02. Vier op de tien huishoudens hebben ervaring met schulden

Door: Klaartje Bax de Telegraaf 28 november 2025

Vier op de tien Nederlanders hebben ervaring met schulden. En dan gaat het niet alleen om mensen met de laagste inkomens. Dit blijkt uit nieuw onderzoek van Humanitas.

Vooraf gezinnen met jonge kinderen lopen extra risico: ongeveer de helft van de huishoudens waarin het jongste kind onder de twaalf is, heeft schulden.

Schulden zijn volgens Humanitas-directeur Jerzy Soetekouw geen uitzonderlijk verschijnsel meer. Steeds meer mensen kloppen bij ons aan, zegt hij. Onze vrijwilligers zien van dichtbij hoe snel schulden kunnen oplopen en hoe het huidige systeem problemen juist vergroot.

De impact van schulden op het dagelijkse leven is groot, zo blijkt ook weer uit dit onderzoek. Mensen met financiële problemen staan vaak onder zware druk. Stress, schaamte en slaapproblemen komen daarbij het vaakst voor. Ook blijkt uit het onderzoek dat mensen pas aankloppen voor hulp als de situatie al heel ernstig is.

In drie jaar verdubbelde het aantal hulpvragen: van 13 duizend in 2021 naar 26 duizend dit jaar.

Geen rekenprobleem

Volgens Humanitas is het geen individueel rekenprobleem, maar een maatschappelijk vraagstuk. Ruim 1,5 miljoen Nederlanders leven dagelijks met schulden, vaak veroorzaakt door ingrijpende gebeurtenissen zoals ziekte, scheiding of baanverlies. Daarnaast weten mensen vaak niet waar ze terecht kunnen met vragen. Bijna de helft van de mensen met schulden zegt geen gebruik te maken van toeslagen. Ze weten niet of ze er recht op hebben, vinden aanvragen te ingewikkeld en zijn bang dat ze later terug moeten betalen.

Uit het onderzoek van Humanitas komt ook stevige kritiek op de schuldenindustrie naar voren. Meer dan de helft van de ondervraagden vindt dat organisaties die schulden innen te veel verdienen aan mensen die al kwetsbaar zijn. Ook wil twee derde dat incassobureaus die regels overtreden strenger worden aangepakt. Een ruime meerderheid pleit voor maatregelen die escalatie van schulden kunnen stoppen, zoals een maximum op schuldverhogingen of een pauzeknop.

Grof geld

De schuldenindustrie verdient grof geld aan mensen die al kwetsbaar zijn, zegt Soetekouw.

Veel van de ondervraagden in het onderzoek vinden dat ondersteuning laagdrempelig en menselijk moet zijn. Humanitas roept daarom op tot een andere aanpak. Schulden zijn geen financieel probleem dat je met rekenwerk oplost, maar een sociaal en gezondheidsprobleem, zegt Soetekouw. Met de petitie 'stop de schuldenindustrie' vraagt de organisatie aandacht voor een systeem dat mensen weer grip moet geven op hun leven, in plaats van hen verder in de knel te brengen.

03. Aantal jongeren in bijstand blijft stijgen

Bron: CBS art. dagblad de Limburger 29 november 2025

Het aantal mensen met een bijstandsuitkering is in het afgelopen kwartaal met 1,2 procent gestegen naar 408.000. Vooral meer werkloze jongeren tot 27 jaar belanden in de bijstand, meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

In deze leeftijdsgroep is het aantal bijstandsontvangers in het derde kwartaal met 5,5 procent gegroeid naar 41.000. We zien al langer dat de werkloosheid onder jongeren gestaag begint op te lopen, geeft CBS-hoofdeconoom Peter Hein van Mulligen als verklaring voor het grotere aantal tieners en twintigers in de bijstand.

Tegelijkertijd is het aantal jongeren dat bij hun gemeente aanklopt voor een uitkering nog steeds laag, aldus van Mulligen. Driekwart van de jongeren heeft een baan.

In het voorbij kwartaal is het aantal bijstandsgerechtigden tussen de 45 en 67 jaar stabiel gebleven op 228.000. Bij de groep van 27-45 jarigen zitten 138.000 personen in de bijstand, een toename van 1,4 procent.

Het totale aantal personen met een bijstandsuitkering stijgt al sinds medio 2023; daarvoor daalde dit aantal ruim twee jaar.

04. Bijna alle Limburgse gemeenten moeten vanaf volgend jaar veel meer sociale huurwoningen bouwen: 'Wachttijden lopen verder op'

Door: Bas Nollé dagblad de Limburger 29 november 2025

Het Heuvelland bij Gulpen-Wittem en Eijsden-Margraten. Hier zijn relatief weinig sociale huurwoningen. © Johannes Timmermans

28 van de 31 Limburgse gemeenten hebben een tekort aan sociale huurwoningen. Daarom moeten zij vanaf volgend jaar flink aan de bak. Het kabinet kan die gemeenten desnoods dwingen om meer sociale woningen te bouwen. „Eentonigheid in sociale huur zorgt ook voor clustering van aandachtsgroepen.”

In de lijstjes waar je bovenaan wilt staan, bungelen de Parkstadgemeenten onderaan, en ze gaan aan kop in die waar je juist uit weg wil blijven. De meeste miljonairs, de duurste huizen, hoogste inkomens? In die lijstjes sluiten ze stevast de rij. En in de overzichten met de meeste armoede, criminaliteit en werkloosheid zitten ze in de kopgroep.

Wethouder Jaimy van Dijk (VVD) van Brunssum weet het maar al te goed. Hij is voorzitter van de bestuurscommissie wonen Parkstad. Daarin bundelt Brunssum de krachten met Beekdaelen, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal. Ze werken samen om de lusten en de lasten eerlijk te verdelen. Vooral wat betreft sociale huurwoningen kan er nog veel beter.

Want gemeenten met een hoger percentage sociale huur hebben ook te maken met clustering van sociale problemen, ziet Van Dijk. En daar zijn er veel van in Parkstad. „Zolang de woningmarkt hier zo eentonig blijft, blijf je ook bovenaan in die lijstjes”, zegt Van Dijk. „Eentonigheid in sociale huur zorgt voor clustering van aandachtsgroepen en zet druk op de veerkracht van wijken en buurten. Daarom moeten we dat beter verdelen en ook bij anderen de verantwoordelijkheid neerleggen.”

In de stedelijke gemeenten ligt het percentage sociale huurwoningen over het algemeen hoger. Venlo, Roermond, Landgraaf, Brunssum en Sittard-Geleen zitten allemaal tegen de norm van 27 procent aan. Ook Venlo en Roermond wijzen omringende gemeenten op hun verantwoordelijkheid om voldoende sociale huurwoningen te bouwen. Met name plattelandsgemeenten hebben een flinke opgave. Tegelijkertijd staan zij niet altijd te springen voor sociale woningbouw.

Slechts drie van de 31 Limburgse gemeenten voldoen aan de norm voor aantal sociale huurwoningen

Bijna alle Limburgse gemeenten zullen vanaf volgend jaar aan de bak moeten voor de bouw van sociale huurwoningen. Gemeenten met minder dan 27 procent sociale huur moeten bij nieuwbouw 30 procent sociale huurwoningen bouwen. In Limburg voldoen 28 van de 31 niet aan die norm.

Alleen Heerlen (34,8 procent), Kerkrade (30,4) en Maastricht (29,8) zitten daar boven, volgens cijfers van Data-wonen. Die gemeenten hoeven niet aan de eis te voldoen, maar moeten bij nieuwbouwplannen meer in het middensegment bouwen. Eijsden-Margraten is hekkensluiter met slechts 9,7 procent sociale huur. Ook in Horst aan de Maas (13,8 procent), Valkenburg aan de Geul (15,9 procent) en Roerdalen (15,9 procent) is relatief weinig sociale huur.

De voorschriften zijn vastgelegd in de Wet versterking regie volkshuisvesting. Die treedt naar verwachting volgend jaar in werking. De wet moet zorgen voor een betere spreiding van sociale huurwoningen en voorkomen dat sociale problematiek zich concentreert in bepaalde gebieden.

Gedeputeerde Michael Theuns (CDA) riep wethouder Jos Custers (CDA) van Eijsden-Margraten een jaar geleden nog op het matje. Volgens Custers was er in zijn gemeente (met 9,7 procent sociale huurwoningen hekkensluiter) weinig vraag naar sociale huur en staan corporaties niet te springen om te investeren. Theuns herinnerde Custers eraan dat ook hij de Woondeal had ondertekend en dat dit geen vrijblijvende afspraak is. 'In een tijd waarin de druk op de woningmarkt ongekend hoog is en de wachtlijsten voor sociale huur verder oplopen, is het van essentieel belang dat alle betrokken partijen hun verantwoordelijkheid nemen', schreef Theuns.

Een woordvoerder van Custers laat weten bij grote woningbouwprojecten wel, maar bij kleine projecten niet altijd 30 procent sociale huur te eisen. „Het moet financieel ook haalbaar zijn en het stug vasthouden aan de norm van 30 procent kan het totale woningbouwproject financieel onhaalbaar maken”, zegt de woordvoerder.

Eijsden-Margraten is niet de enige gemeente die worstelt met de eis van 30 procent. Roerdalen (15,9 procent sociale huur) schrijft in een actieplan om de woningbouw te versnellen dat het streefpercentage van 27 procent sociale huur 'niet realistisch' is. De gemeente wil daarom regionaal afspraken maken. Daarnaast wil ze een financiële bijdrage vragen aan ontwikkelaars die zich niet aan het aandeel sociale huurwoningen kunnen conformeren. Vanuit dat fonds kunnen elders wel sociale woningen worden gebouwd. Beekdaelen denkt dat er in Zuid-Limburg al genoeg sociale huur is, maar zegt wel te streven naar een groei van het aandeel sociale huur.

Spreidingswet voor huur

Van Dijk hoopt dat andere gemeenten zich ook hard maken voor meer sociale huurwoningen. „De uitdaging is om met zijn allen de verantwoordelijkheid te voelen. Aanhoudend aanbod creëert vraag. Daarom zie je in Parkstad in de centrumsteden veel dingen terugkeren. Hoe sociaal rechtvaardig is het om alles in een regio weg te stoppen?” Zo is de wet ook bedoeld. Het is in feite een soort Spreidingswet voor de sociale huur. Dat beaamt ook Matthijs Keuning van het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke

Ordering. „Het doel is om de lusten en lasten eerlijker te verdelen. Dat er nu in een gebied misschien weinig behoefte is aan sociale huur, is logisch. Het gaat er juist om dat het wel een optie wordt voor woningzoekenden en je de problematiek zo niet concentreert in enkele wijken of gemeenten.”

Keuning wijst erop dat de provincie erop moet toezien dat gemeenten voldoende sociale huur bouwen. „Als de lagere overheden er samen niet uitkomen, kan de minister een gemeente ertoe dwingen”, zegt Keuning.

Van Dijk hoopt dat andere gemeenten hun steentje gaan bijdragen. Zodat zijn Brunssum en de andere Parkstadgemeenten langzaam wegzakken uit de top van de ongewenste lijstjes. „Er stond ooit een artikel in de krant met de kop: ‘Heerlen-Noord is echtscheidingskampioen’. Dat klopt niet. Wij zijn kampioen in het opvangen van mensen in echtscheidingssituaties. De wachtlijsten voor sociale huur zijn hier korter, de prijzen lager. Dat zie je in Heerlen maar ook in Brunssum en Kerkrade. Zodra die mensen de boel op de rit hebben zijn ze hier weer weg. Zo krijg je een sorteermachine op gang en dat mechaniek willen we doorbreken. Anders krijg je ook geen gemeenschapszin en binding. Het wordt mij steeds duidelijker dat dat allemaal communicerende vaten zijn.”

05. Kabinet onderzoekt gemeentelijke steun voor noodpakketten

Stijn Vos Binnenlands Bestuur 5 december 2025

Minimagezinnen hebben vaak moeite met het samenstellen van een noodpakket. Het kabinet beziet of meer steun vanuit gemeenten nodig is.

ANP / Hollandse Hoogte / Tim de Voogt

Het demissionair kabinet is momenteel aan het bezien of gemeenten een rol kunnen gaan spelen bij het ondersteunen van mensen met weinig geld ter voorbereiding op noodsituaties. Dat schrijft staatssecretaris Jurgen Nobel in antwoorden op Kamervragen die nog voor de verkiezingen waren gesteld door NSC, naar aanleiding van onderzoek door het

Armoedefonds. Uit dat onderzoek bleek dat noodpakketten vaak te duur zijn voor mensen die in armoede leven.

Minima niet goed voorbereid

Het Armoedefonds bevroeg voor het onderzoek lokale hulporganisaties over hun inschatting van de mate waarin minimagezinnen voorbereid zijn op noodsituaties. Slechts 1 procent van de organisaties geeft aan dat een deel van de mensen die ze helpen goed is voorbereid. Ongeveer de helft zegt dat weinig tot geen van de huishoudens goed is voorbereid. De overige organisaties hebben er geen goed beeld over. Hulporganisaties geven aan dat de voornaamste reden dat mensen niet zijn voorbereid financiële aspecten zijn. Bijvoorbeeld omdat mensen de spullen uit een noodpakket nu al nodig hebben voor dagelijks gebruik.

Recente campagne

De overheid raadt in de recente campagne 'Denk Vooruit' onder andere aan om flessen water, lang houdbaar voedsel, een radio op batterijen, een powerbank en flink wat contant geld in huis te halen. Mocht dat om welke reden dan ook niet lukken verwijst de campagne mensen door naar familie, burens of mensen in de buurt om te helpen. Steun van de (lokale) overheid voor mensen die het noodpakket niet kunnen betalen wordt niet genoemd.

Enkele initiatieven zijn er al

Volgens Nobel, die reageert op vragen van voormalig Kamerlid Merlien Welzijn (NSC), zijn er bij enkele gemeenten al initiatieven ontstaan om huishoudens met een laag inkomen te ondersteunen. Zo heeft hij vernomen van de VNG. Beleid is er nog niet. 'Momenteel wordt bekeken welke hulp vanuit bestaande organisaties beschikbaar is. Daarnaast zullen de verschillende betrokken ministeries nagaan wat aanvullend nodig is om mensen in kwetsbare posities beter te ondersteunen ter voorbereiding op dreigingen, rampen of incidenten.'

Verdere invulling steun wordt onderzocht

Op de vraag of het realistisch is om van mensen in armoede te verwachten dat ze zelf middelen reserveren voor noodvoorbereiding laat Nobel weten dat mensen vooral moeten doen wat past binnen hun eigen budget 'en te onderzoeken waar zij voor hulp terecht kunnen'. Gekeken wordt wel of er ook vanuit de overheid extra steun moet komen. 'Daarbij wordt expliciet ook gekeken naar de rol van gemeenten en maatschappelijke organisaties en naar de vraag welke ondersteuning passend kan zijn, juist omdat gemeenten dicht bij de mensen staan en hun situatie beter kennen.'

06. In Den Bosch krijgen daklozen al jaren direct een huis en dat helpt

Bron: NRC (door Dorine Booij) 8 december 2025

De gemeente Den Bosch heeft sinds 2022 een oplossing tegen dakloosheid: help daklozen zonder complexe problemen direct aan een woning. Nog weinig andere gemeenten nemen het over, tot verdriet van de Bossche wethouder.

Toen Pieter Paul Slikker, wethouder Zorg en Wonen in Den Bosch, drie jaar geleden op bezoek ging bij de daklozenopvang, schrok hij behoorlijk. Hij zag, vertelt Slikker, een compleet afgeleefd pand, vergeelde muren met gaten erin, stucwerk met vochtplekken, vieze oude bedjes en sanitair, tja, die je op de slechtste camping in Frankrijk in het hoogseizoen nog niet tegenkomt.

Aan de opvangdirecteur, Thijs Honig, vroeg hij van wie in vredesnaam dat pand was, van jullie, zei die.

De gemeente Den Bosch besloot nog datzelfde jaar, 2022, de aanpak van dakloosheid radicaal om te gooien. Vorige week vertelden Slikker en Honig, inmiddels voormalig opvangdirecteur, erover bij de conferentie 'Dakloos in Nederland'.

De nieuwe aanpak ging 'Wonen Eerst' heten. Grotere opvangplekken werden opgeknapt. Het oude zogenoemde 'inloopschip', met 77 plekken, verdween. Daarvoor in de plaats kwamen 55 kleinschalige opvangplekken, 'tussenvoorzieningen'. Dat zijn huizen, studio's en appartementen waar dakloze personen tijdelijk kunnen verblijven in afwachting van een eigen woning.

Housing First

Huisvesting is de kern van de nieuwe aanpak, die is gebaseerd op het Amerikaanse concept Housing First. Zo snel mogelijk passende woonvoorziening bieden aan mensen zonder complexe problematiek, dat is het idee. En niet meer 'mensen eindelijk opvangen.'

Het werkt, zegt Slikker in een telefonische toelichting na het congres. Er zijn nu, vertelt hij, vijfhonderd dak- en thuislozen in Den Bosch, van wie er tweehonderd huisvesting hebben via het programma. De tijd die daklozen doorbrengen in de opvang werd van dertien naar minder dan drie maanden (88 dagen) teruggebracht. Niet alle tweehonderd mensen zaten al in de opvang – sommige overbruggen hun dakloze periode nog bij vrienden of familie.

De rijksoverheid nam zich in 2022 voor om in 2030 dakloosheid uit Nederland te verbannen. Ook toen was het devies: wonen eerst. 'Huisvesting wordt de kern van de vernieuwde aanpak', schreef het kabinet destijds aan de Tweede Kamer, en 'ervaringsdeskundigen' zouden een grote rol krijgen bij het terugdringen van dakloosheid. Er werd 65 miljoen euro per jaar uitgetrokken.

Drie jaar later is Den Bosch een van de weinige gemeenten waar de aanpak volledig is doorgevoerd, al is ook op verschillende andere plekken eenzelfde aanpak aangekondigd of in gang gezet. Dit jaar kondigden bijvoorbeeld alle gemeenten in Zuid-Kennemerland, Haarlemmermeer en IJmond eenzelfde aanpak aan. In Utrecht werd een initiatiefvoorstel om 'wonen eerst' centraal te stellen aangenomen.

Toch merkt Slikker dat veel bestuurders door de wooncrisis huiverig zijn, vertelt hij. Dat vind ik een van de grote misvattingen, zegt hij. Want 'wonen eerst' is juist nodig tijdens de wooncrisis. Anders was die groep zelf wel aan een woning gekomen. In Den Bosch is volgens Slikker niet gebleken dat er structureel meer woningen nodig zijn voor dit programma.

Brede groep

In 2023 voerden onderzoekers van de Hogeschool Utrecht en Stichting Kansfonds een eerste telling van dakloosheid uit in twaalf Nederlandse gemeenten. Daaruit bleek dat veel daklozen niet voldoen aan het standaardbeeld van de verwarde, verslaafde, overlast gevende man op straat. Dakloosheid, zo bleek, treft zowel mannen, vrouwen, als jonge kinderen en het was een veel groter probleem dan voorheen geschat.

Bij de laatste telling, dit jaar, werden in 57 gemeenten bijna 30.000 daklozen gevonden, en bleek opnieuw dat dakloosheid een brede groep treft.

Met de eerste telling deed Den Bosch al mee. Slikker: eigenlijk moet je niet blij zijn met de uitkomsten van die telling natuurlijk, want de resultaten zijn superpijnlijk. Maar het heeft destijds wel mensen die twijfelden over onze aanpak over de streep getrokken.

Die twijfelaars waren er in Den Bosch. Gemeenteraadsleden, woningcorporaties en bestuurders in omliggende regio's waren sceptisch. Corporaties maakten zich bijvoorbeeld zorgen om huurachterstanden en overlast. Die bleken ongegrond, zegt Slikker. Er is niet méér sprake van huurachterstanden dan gemiddeld. We hebben één melding van overlast gehad.

Zorgen om een aanzuigende werking die de aanpak op dakloze mensen zou hebben, zij volgens Slikker ook niet terecht gebleken. Die is er nauwelijks.

Binding

De regeling is alleen bedoeld voor dakloze inwoners die een binding met de regio kunnen aantonen, bijvoorbeeld omdat hun laatste woonadres hier was. Een aantal hebben het wel geprobeerd, maar die hebben we in de eigen regio op de juiste weg geholpen.

Door het nieuwe systeem heeft Den Bosch plek beschikbaar in de opvang, zegt Slikker. Toch zij er mensen die niet in aanmerking komen voor het programma en moeilijk geholpen kunnen worden. Dakloze arbeidsmigranten bijvoorbeeld die huisvesting krijgen via hun werk, maar al snel hun baan kwijt raken en dus ook hun woning verliezen.

Onlangs zette demissionair minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Mariëlle Paul (VVD) juist een streep door een plan dat contracten moest verbieden waarbij arbeiders snel dakloos kunnen raken als ze hun werk kwijt raken. Slikker: als arbeidsmigrant werk je vandaag in Bergen op Zoom, morgen in Antwerpen, overmorgen in Rotterdam. Wat gebeurt er dan als je je baan en huisvesting verliest, hoe regel je dat met elkaar? Dat moet je niet op de schaal van gemeentes organiseren.

Afvoerputje

In veel gemeenten is het oplossen van dak- en thuisloosheid de verantwoordelijkheid van wethouders die zorg in hun portefeuille hebben, zegt Slikker. Net als de staatssecretaris van Gezondheid op staatsniveau. Dat is vreemd, de meeste mensen hebben vooral een woning nodig. Ik roep ook al drie jaar tegen het Rijk: verander onze financiering. Bouw het bedrag voor opvang af en geef extra geld zodat we huisvesting kunnen bieden. Dan zullen gemeentes die over 'wonen eerst' twijfelen vast harder gaan lopen.

Slikker hoopt dat alsnog meer gemeenten aan de slag gaan met 'wonen eerst', zegt hij: je hebt het Rijk niet nodig. Kleinschalige opvang en voorzieningen hoeven niet het afvoerputje te zijn, maar een plek gericht op herstel.

07. Bestaanszekerheid en vereenvoudiging in het regeerprogramma

Bron: VNG 3 December 2025

Met een Top Bestaanszeker Nederland én een gezamenlijke Verklaring Bestaanszekerheid 2025 aan Kamerleden hebben UWV, SVB, VNG, Divosa, CAK, Cedris en vele andere bondgenoten 10 concrete voorstellen aangereikt voor een nieuw regeerprogramma.

Het thema bestaanszekerheid en vereenvoudiging is weer nadrukkelijk op de politieke agenda geplaatst. ‘Laten we met deze indrukwekkende samenstelling impact maken. Ik weet dat de formerende partijen hier echt voor open staan’, zegt VNG-voorzitter Sharon Dijksma. Na een periode waarin bestaanszekerheid minder aandacht kreeg, biedt de vorming van een nieuw kabinet nieuw momentum. ‘Zie het als de perfect storm. We kunnen weer vleugels geven aan dit thema en opkomen voor mensen die niet de luidste stem hebben.’

- Marianne van der Sloot, voorzitter VNG-commissie Participatie, Schuldhulpverlening en Integratie over het doel van de verklaring:

“De onderhandelende partijen werken aan een positieve agenda voor Nederland met doorbraken op een aantal belangrijke maatschappelijke opgaven. Al die opgaven vragen iets van inwoners: andere banen, nieuwe vaardigheden, bereidheid om zich aan te passen. Dat lukt alleen als we dit samen oppakken en mensen voorzien in bestaanszekerheid. Concreet betekent dit: een toereikend en zeker inkomen, echte kansen om te werken en van baan te wisselen en vereenvoudiging voor inwoners én de professionals in de uitvoering.”

Hervormen en vereenvoudigen

Om concrete invulling te geven aan de opgave bestaanszekerheid moet het kabinet keuzes maken en investeren. Zo maken we stappen op de korte en lange termijn. Het doorpakken op het hervormen en vereenvoudigen van het huidige stelsel van inkomensondersteuning,

toeslagen en fiscaliteit vraagt nauwe samenwerking tussen politiek, publieke dienstverleners, gemeenten en maatschappelijke partners. Gemeenten en bondgenoten zijn er klaar voor om dit gezamenlijk te gaan doen.

Maak middelen, capaciteit en denkkraft over de domeinen heen vrij. Breng ritme in vereenvoudiging door een jaarlijkse vereenvoudigingswet in het voorjaar. Investeren in een toereikend en zeker inkomen, werk, participatie en vereenvoudiging is essentieel voor een toekomstbestendige uitvoering. En bovendien noodzakelijk om het vertrouwen van inwoners te herstellen.

“Ons voorstel is om de vele zorgen en voorstellen om te zetten in concrete actie. Wij gaan graag tijdens de formatie in gesprek om samen tot een aanpak te komen voor bestaanszekerheid en vereenvoudiging. Laten we gezamenlijk voor de nieuwe kabinetsperiode de agenda vormgeven, uitvoeren en elk jaar vereenvoudigingen doorvoeren. Zo ontstaat er ritme in vereenvoudiging en kunnen we burgers en werkgevers beter van dienst zijn.”

- Maarten Camps, voorzitter van de Raad van Bestuur UWV

Kamerleden bereid om door te pakken

Tijdens de Top Bestaanszeker Nederland gingen we ook in gesprek met Eerste en Tweede Kamerleden. Zij willen die handschoen om bestaanszekerheid en vereenvoudigingsvoorstellen door te voeren oppakken. Volgens Anouschka Biekman (D66) kan het kabinet hier niet snel genoeg mee beginnen: ‘Het land heeft al te lang stilgestaan. We moeten echt tempo maken. We moeten de 10 concrete punten integraal overnemen in een nieuw regeerprogramma. Als je de eerste stap zet dan kan dat treintje rijden.’ Esmah Lahlah (GroenLinks-PvdA) gaf aan dat zij ook dit geluid wil overbrengen in de Kamer: ‘Wij gaan echt ons best doen en we kunnen alle hulp gebruiken om extra druk te zetten.’

Ook Eerste Kamerlid Janny Bakker-Klein (CDA) is positief: ‘Wetgeving moet eenvoudig en uitvoerbaar zijn. Volgende week behandelen we het Belastingplan, dat opnieuw ingewikkelder is geworden daar moet echt tegenwicht tegenover staan. Veel vereenvoudigingen zouden we morgen al kunnen invoeren, zeker bij de toeslagen.’ Sarath Hamstra (CDA) zei: ‘Ik ben nog maar 3 weken Kamerlid, maar het viel me op hoeveel aandacht we aan incidenten besteden. Daarom is het goed om oog te hebben voor deze lange lijn op bestaanszekerheid. Deze verklaring is partij-overstijgend en dat helpt. Ook na het komende kabinet blijft zij gewoon relevant.’

Hoe gaan we verder na de Top?

Na deze Top Bestaanszeker Nederland is het werk niet klaar. De uitkomsten moeten een duidelijke plek krijgen in het regeerprogramma. We blijven het gesprek met de politiek actief voortzetten. Samen willen we in een vast ritme komen van vereenvoudiging: via de vereenvoudigingswet en de voorstellen die bij de voorjaarsbesluitvorming op tafel liggen.

De betrokken partijen bewaken de voortgang. Over ongeveer een jaar maken we zelf inzichtelijk waar we staan: welke stappen zijn gezet, wat werkt en waar liggen nog knelpunten. Zo houden we bestaanszekerheid zichtbaar en blijven we gericht werken aan verbetering.

[Lees hier de verklaring 'Meer bestaanszekerheid door vereenvoudiging en hervorming' \(pdf, 90 kB\)](#)

08. Fundamentele herziening armoedediensverlening nodig (zie ook art. 7)

Bron: VNG 8 December 2025

Gemeenten nemen het voortouw om het stelsel voor armoedediensverlening fundamenteel te herzien. Het stelsel moet overzichtelijker, eenvoudiger en effectiever om de bestaanszekerheid van inwoners in een kwetsbare positie beter te borgen.

Dit staat in de [Verkenning armoedediensverlening \(pdf, 1.4 MB\)](#) die Divosa in opdracht van de VNG uitvoerde. De verkenning bevat een dringende oproep: organiseer eerst de basis gezamenlijk, als één overheid en vanuit één landelijk armoedekader. Start met het gesprek over het stelsel, rollen, taken en financiën. De onderzoekers adviseren om in een gezamenlijk proces te komen tot een landelijk normenkader, basisdienstverlening en een maatwerkkader voor uitlegbare lokale verschillen. Dat vraagt om gezamenlijke doelen, waarden, principes en minimumnormen van rijk en gemeenten.

Naar een start met breed draagvlak

De VNG en Divosa zien breed draagvlak en beschouwen de verkenning als startpunt voor het vervolgproces. Komend jaar nemen ze de regie op de uitwerking, in samenwerking met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Top Bestaanszeker Nederland: Bestaanszekerheid als onderdeel regeerakkoord

De Verkenning armoedediensverlening maakt deel uit van de [Verklaring Bestaanszekerheid](#) die op 3 december tijdens de Top Bestaanszeker Nederland aan politieke vertegenwoordigers is aangeboden. Zij biedt de kans om deze opgave als één overheid op te pakken, waarbij een nieuwe regering een cruciale rol speelt. Om het sociale grondrecht op bestaanszekerheid te realiseren, roept de verkenning het rijk op om:

- Zich te committeren aan een landelijk armoedekader, met nog uit te werken doelen, normen en waarden.
- Te zorgen voor een toereikend, zeker en voorspelbaar inkomen.
- Gemeenten voldoende te financieren voor hun medebewindtaken.

Het rijk garandeert het bestaansminimum

De verkenning is duidelijk: het waarborgen van bestaanszekerheid is een grondwettelijke taak van het rijk. Het rijk bepaalt het bestaansminimum en zorgt voor een structurele financiering. Gemeenten ondersteunen inwoners met een laag inkomen, binnen hun taken en beschikbare middelen, met aanvullende, lokale voorzieningen en regelingen.

Of de voorgestelde verandering slaagt, hangt sterk af van de vraag of het rijk gemeenten voldoende financiële ruimte geeft. Als deze plannen gevolgen hebben voor gemeentelijke taken, moet het rijk aangeven wat dit financieel betekent en hoe die kosten worden vergoed. Wanneer het rijk taken in medebewind bij gemeenten neerlegt, hoort daar volledige financiering en heldere kaders bij. Alleen dan kunnen gemeenten dit goed uitvoeren.

Gemeenten nemen initiatief voor basisdienstverlening

Naast een toereikend en zeker inkomen is toegankelijke, nabije dienstverlening cruciaal. Gemeenten nemen daarbij het voortouw, stellen Divosa en de VNG. 'Basisdienstverlening is geen pleidooi voor eenheidsworst,' benadrukt Victor Everhardt (voorzitter Divosa). 'Het gaat erom dat elke inwoner dezelfde kwaliteit van toegang en integrale hulp krijgt. Gemeenten kunnen samen vastleggen welke minimale ondersteuning overal gegarandeerd is, ongeacht iemands woonplaats.'

Zoiets gaat niet over een nacht ijs. De verkenning is een belangrijk ijkpunt om hierover de gesprekken verder in te gaan met gemeenten. Everhardt geeft een voorbeeld: 'Een landelijke norm kan zijn dat ieder kind veilig naar school kan. Of dat via een fiets of een veerpont gebeurt, verschilt per gemeente. Het gaat om het resultaat, niet om de specifieke voorziening.'

Zie ook

[Visual gemeentelijke armoededienstverlening \(pdf, 834 kB\)](#)

[Bestaanszekerheid hoort thuis aan de formatietafel \(VNG, 30 september 2025\)](#)

09. Kwetsbare mensen hebben minder vaak een goed vangnet om zich heen

[ANP](#) (bron: Binnenlands Bestuur) 9 december 2025

De overheid moet er niet van uitgaan 'dat iedereen steun uit zijn omgeving kan krijgen', stelt het CPB.

© Shutterstock

Hoe groter het risico is dat iemand afhankelijk wordt van een uitkering, des te groter de kans dat mensen eromheen ook financiële problemen hebben. En dat terwijl kwetsbare mensen een vangnet om zich heen juist harder nodig hebben om uit de problemen te komen. Daarom moet de overheid er niet van uitgaan 'dat iedereen steun uit zijn omgeving kan krijgen', stelt het Centraal Planbureau (CPB).

Sociale netwerken

Onderzoekers van het bureau keken naar sociale netwerken. Die kunnen namelijk niet alleen 'emotionele steun' geven wanneer iemand een baan kwijtraakt, maar kunnen ook 'financiële hulp of toegang tot nieuwe baankansen bieden', aldus het CPB. Bij sommige mensen lukt dat, maar bij anderen niet. Mensen die een groot risico lopen om werkloos te worden, hebben vaak naasten met hetzelfde risico. Ze hebben 'een minder krachtig informeel vangnet' voor tegenslagen, noemt het CPB dat.

Vangnetten

Ondersteuning is niet gelijk verdeeld, en daar moet overheidsbeleid volgens het bureau rekening mee houden. De overheid kan zelf bijvoorbeeld betere vangnetten opzetten om mensen te helpen. Daarnaast zou de overheid meer kunnen doen om te helpen voorkomen dat mensen wegzakken in problemen. Een betere band opbouwen tussen kwetsbare mensen en sterkere groepen kan ook helpen, zodat mensen eerder weer een baan kunnen vinden.

10. Gemeenten dreigen dakloze moeders met afnemen kinderen

Redactie Binnenlands Bestuur 10 december 2025

Gemeenten weigeren dakloze moeders opvang en dreigen met uithuisplaatsing. Daardoor blijven ze soms weg bij de hulpverlening.

© Shutterstock

Gemeenten weigeren dakloze moeders geregeld toegang tot de maatschappelijke opvang en gebruiken daarbij het dreigement dat hun kinderen kunnen worden afgenomen. [Dat blijkt uit onderzoek](#) van Platform Investico voor Trouw en De Groene Amsterdammer.

Moeders die zich bij een loket melden voor noodopvang krijgen te horen dat ze 'zelf iets moeten regelen', en dat anders Veilig Thuis zal worden ingeschakeld. In enkele gevallen werd ronduit gezegd dat de gemeente het kind zou meenemen wanneer moeder en kind op straat zouden worden aangetroffen. Gemeenten gebruiken dit dreigement als drukmiddel nog voordat het recht op opvang überhaupt is beoordeeld, zo blijkt uit het onderzoek. Volgens advocaten en hulpverleners gebeurt het vooral in Amsterdam, Rotterdam en Almere, maar ook in zeker zes andere gemeenten, waaronder Den Haag en Groningen.

Vrouwen van kleur

De getroffen groep bestaat vooral uit vrouwen van kleur, moeders zonder Nederlandse nationaliteit met een kind dat wel Nederlander is, en vrouwen die na verblijf in het buitenland dakloos terugkeren. Verschillende moeders vertellen dat zij met een pasgeboren kind of peuter aanklopten bij de opvang, maar zonder onderdak en zonder alternatief werden weggestuurd. In sommige gemeenten werd zelfs voorgesteld het kind tijdelijk in een pleeggezin te plaatsen, terwijl de moeder zelf geen opvang kreeg. Hulpverleners benadrukken dat deze aanpak gezinnen onnodig uiteenrukt en grote psychische schade veroorzaakt.

In strijd met de wet

Volgens advocaten, hulpverleners en lokale ombudsmannen – Investico sprak met 26 van hen - is deze praktijk in strijd met de wet. Dakloosheid is op zichzelf geen grond voor een uithuisplaatsing. Alleen een rechter kan besluiten een kind uit huis te plaatsen. Gemeenten hebben juist de wettelijke plicht gezinnen bij elkaar te houden en passende opvang te bieden wanneer kinderen anders op straat belanden. Dat verschillende rechtbanken de afgelopen jaren besluiten van gemeenten hebben teruggedraaid, laat volgens de advocaten zien dat de belangen van het kind in deze situaties onvoldoende worden meegewogen. In Amsterdam gebeurde dit alleen al de afgelopen drie jaar zeker tien keer.

Toch blijven de signalen zich opstapelen. Hulpverleners melden dat moeders vaak geen hulp meer durven zoeken, uit angst dat contact met de gemeente automatisch leidt tot een melding bij Veilig Thuis. Veilig Thuis zelf benadrukt dat dakloosheid geen criterium is voor meldplicht. Het valt niet onder kindermishandeling of huiselijk geweld. Gemeenten reageren dat zij meldingen noodzakelijk achten wanneer een kind in een 'onveilige situatie' dreigt te belanden, maar erkennen dat moeders zich bedreigd kunnen voelen.

Gemeenten creëren onveiligheid

Juridische deskundigen spreken van een ernstige schending van kinderrechten en mensenrechten. Door opvang te weigeren en te dreigen met uithuisplaatsing creëren gemeenten volgens hen juist de onveiligheid die zij zeggen te willen voorkomen. De onzekerheid en stress die deze moeders ervaren, zijn volgens hulporganisaties symptomatisch voor een opvangsysteem dat niet is ingericht op kwetsbare gezinnen — maar dat dat wel zou moeten zijn.

11. Run op tijdelijke woningen in verlaten zorgcentrum bij villawijk Kollenberg in Sittard: 'Vraag enorm, loting noodzakelijk'

Verslaggever editie Sittard-Geleen dagblad de Limburger 11 december 2025

De hoekige centrale gemeenschapsruimte van het zorgcentrum was voor veel Sittardenaren een begrip. © Ermino Armino

Talrijke woningzoekenden uit het zuiden en midden van Limburg hebben zich gemeld voor een tijdelijke woonplek in het sinds kort leegstaande zorgcentrum De Kollenberg in Sittard, aan de voet van de gelijknamige villawijk. Omdat de vraag het aanbod verre overtreft, worden de beschikbare appartementen via loting toegewezen.

De gegadigden, voor het leeuwendeel jongeren, hebben zich ingeschreven voor 'antikraakhuisvesting' in het nu verlaten complex aan de President Kennedysingel, dat in totaal 83 zorgappartementen herbergt. Ongeveer een kwart daarvan komt in aanmerking voor tijdelijke bewoning. Het zorgcentrum staat sinds enkele weken leeg, nu de daar woonachtige senioren hun intrek hebben genomen in het gloednieuwe zorgcentrum De Baenje, elders in Sittard.

„De belangstelling voor de leegstaande appartementen is echt enorm. De laatste cijfers heb ik even niet bij de hand, maar het zijn er met zekerheid minstens vele tientallen. De gegadigden zijn niet alleen afkomstig uit het zuiden, maar ook uit het midden van de provincie. De krapte op de woningmarkt is ook hier scherp zichtbaar. Loting is daarom noodzakelijk”, zegt accountmanager Lieke Hamers van leegstandsbeheerder Ad Hoc.

Ad Hoc is door zorgconcern Zuyderland, eigenaar van het gebouwencomplex, in de arm genomen om de leegstaande kolos tot nader order te beheren en verloedering te voorkomen. Via een bruikleenconstructie krijgen de tijdelijke bewoners er onderdak, in

afwachting van de beoogde herontwikkeling van het gebied dat op een steenworp van het stadscentrum ligt.

Invulling

De vraag hoe die nieuwe invulling eruit komt te zien en op welke termijn die kan worden verwacht, valt volgens Zuyderland-woordvoerder Frank van Opdorp nog niet concreet te beantwoorden. „We onderzoeken diverse scenario's. Zowel intern als in relatie met externe partijen.” Hoe lang de anti-kraakbewoners de zorgappartementen mogen betrekken, is dan ook ongewis. Maar het staat vrijwel vast dat dit voor een langere periode zal zijn.

De Zuyderland-woordvoerder benadrukt dat er voor het zorgconcern „geen verdienmodel is gekoppeld” aan de nieuwe tijdelijke bewoning van Huize De Kollenberg, zoals het zorgcentrum van oudsher heet. „In de huidige overspannen woningmarkt willen we mensen met een smallere beurs graag een tijdelijk dak boven het hoofd bieden. Bovendien willen we zo het gebouw plus omgeving leefbaar houden.” Overigens komen ook bestaande kantoorruimten in het zorgcentrum in aanmerking voor een bruikleenconstructie, bestemd voor kleine bedrijfjes.

Sanitair

De nieuwe bewoners betalen voor hun appartement (elk met eigen sanitair) geen huur, maar uitsluitend een maandelijkse vergoeding van circa 300 euro. „Bedoeld voor het gebruik van zaken als energie, water, afvalverwerking, internetvoorzieningen en de gemeenschappelijke keukens en wasmachines”, licht Hamers toe.

12. Gratis brillen voor kinderen in armoede levert miljoenen op

[Koen Enneking](#) Binnenlands Bestuur 12 december 2025

De overheid verdient de investering terug omdat kinderen minder doubleren op school en eerder de arbeidsmarkt betreden

Kind met bril - Foto: Dingena Mol/ANP

Voor duizenden kinderen in Nederland is een eenvoudige bril nog altijd geen vanzelfsprekendheid. Hoewel sommige gemeenten sociale regelingen hebben die bijdragen aan de kosten, lijkt daar weinig gebruik van te worden gemaakt. Dat terwijl onderzoekers van de Hogeschool Utrecht laten zien dat de baten van het laagdrempelig verstrekken van kinderbrillen ruimschoots opwegen tegen de kosten. Als 19.800 kinderen in armoede tijdens hun jeugd zes brillen zouden krijgen, kost dat circa 14,8 miljoen euro. Daar staan verwachte baten van 48,9 miljoen euro tegenover.

In Nederland heeft ongeveer één op de vijf kinderen tot achttien jaar een bril nodig, wat neerkomt op zo'n 550.000 kinderen. Hoe ouder het kind, hoe groter de kans: bij driejarigen is het percentage nog laag, maar onder zeventienjarigen draagt bijna 40 procent een bril. De vraag groeit, mede door minder buitenspelen en meer schermgebruik, wat bijziendheid bij kinderen versterkt.

Kansenongelijkheid

Voor veel gezinnen is een bril een financiële uitdaging. Naar schatting hebben ouders van minstens 28.000 kinderen moeite om een bril te betalen. Gevolg: kinderen lopen soms zonder noodzakelijke bril rond, wat hun schoolprestaties en ontwikkeling negatief kan beïnvloeden. Dat kan bijdragen aan kansenongelijkheid: kinderen uit gezinnen met lage inkomens lopen dan een achterstand op die niet het gevolg is van hun capaciteiten, maar van hun financiële situatie.

Zorgverzekering

De basiszorgverzekering vergoedt kinderbrillen vrijwel nooit. Alleen bij uitzonderingen, zoals na een oogoperatie, is er een gedeeltelijke vergoeding mét een eigen bijdrage van 64 euro per glas. Monturen worden nooit vergoed. Aangezien de gemiddelde bril 150 euro kost, moeten gezinnen dikwijls de volledige eigen bijdrage betalen. Aanvullende verzekeringen bieden soms uitkomst, maar tegen hoge premies. De Consumentenbond stelt dan ook dat sparen voor een bril of lenzen vaak goedkoper is.

Gemeentelijke regelingen

Om kinderen in armoede aan brillen te helpen, kennen sommige gemeenten daarom sociale regelingen die (in beperkte mate) ondersteuning bieden bij de aanschaf van brillen, vaak als onderdeel van bredere minimaregelingen of via bijzondere bijstand. Maar in de praktijk - [zoals in Utrecht](#) - lijkt er weinig gebruik te worden gemaakt van deze regelingen, [stellen](#) onderzoekers van de Hogeschool Utrecht en een beleidsadviseur bij de gemeente Utrecht in *Economisch Statistische Berichten (ESB)*. Dat terwijl hun maatschappelijke kosten-batenanalyse laat zien dat de baten van het laagdrempelig verstrekken van kinderbrillen ruimschoots opwegen tegen de kosten.

Van de naar schatting 550.000 kinderen die een bril dragen, leeft 3,6 procent in armoede. Wanneer deze 19.800 kinderen gedurende hun jeugd zes brillen zouden ontvangen, bedragen de kosten circa 14,8 miljoen euro, tegenover verwachte baten van 48,9 miljoen euro. Met andere woorden: iedere euro die wordt geïnvesteerd in kinderbrillen, leidt tot een maatschappelijke opbrengst van ten minste drie euro.

Schoolprestaties

Volgens de auteurs komt dat allereerst omdat kinderen zonder noodzakelijke bril slechter presteren op school. 'Kinderen met ongecorrigeerde visuele beperkingen kunnen het schoolbord of leesmateriaal minder goed zien, wat hun concentratie en leerprestaties

vermindert', is te lezen in de analyse in *ESB*. Ook hun '*visual health*' komt onder druk te staan. Zo kan het niet-dragen van een bril met plussterkte leiden tot hoofdpijn, concentratieproblemen en minder motivatie om te lezen. 'Diverse studies tonen aan dat kinderen zonder noodzakelijke bril gemiddeld lagere toets-resultaten behalen, terwijl interventies met het verstrekken van brillen juist tot significante verbetering van leesprestaties leiden'.

Daarnaast kunnen slechte schoolprestaties leiden tot voortijdig schoolverlaten. Onderzoek uit 2014 becijferde de totale kosten op 10.000 euro per uitvaller. Een EU-rapport uit 2011 schat de maatschappelijke kosten van voortijdig schoolverlaten voor Nederland op 1,8 miljard euro per jaar.

Doubleren

Daarentegen leiden verbeterde schoolprestaties juist tot minder zittenblijven. Uit eerder onderzoek uit 2014 bleek al dat doubleren in het basisonderwijs 5.092,88 euro per leerling per jaar kost. Gecorrigeerd voor prijsstijgingen zijn deze kosten dit jaar 6.865,65 euro per leerling per jaar. Bovendien heeft doubleren een negatief effect op de arbeidsproductiviteit omdat mensen later toetreden tot de arbeidsmarkt, stellen de auteurs. Andere onderzoekers berekenden deze maatschappelijke kosten voor een jaar later gaan werken, door uit te gaan van een minimumjaarloon inclusief werkgeverslasten. Voor 2020 kwamen zij uit op een bedrag van 24.192 euro, oftewel 30.245,06 euro in prijzen van 2025.

'Investeren in toegang tot kinderbrillen is niet alleen een kwestie van gelijke kansen, maar ook van doelmatig beleid. De resultaten tonen aan dat het verstrekken van een bril aan ieder kind dat er een nodig heeft zowel rechtvaardig als economisch verstandig is. Kinderen met een onbehandelde visuele beperking lopen risico op leerachterstanden, sociale uitsluiting en verminderde ontwikkelingskansen. Een bril is een eenvoudige, bewezen interventie met grote impact', concluderen de HU-onderzoekers en de Utrechtse beleidsadviseur.

13. Ingrijpende maatregelen nodig voor WIA

Door: Leon Brandsema de Telegraaf 15 december 2025

Het WIA-stelsel voor arbeidsongeschikten is dusdanig aan het vastlopen dat een nieuw kabinet ingrijpende maatregelen moet nemen om orde op zaken te stellen.

Dat staat in een lijvig rapport over onderzoek dat ambtenaren de afgelopen jaren hebben gedaan naar het WIA-stelsel rond arbeidsongeschiktheid.

Dat staat al langer in de schijnwerpers in Den Haag. Ten eerste vanwege de vele fouten die door uitvoerder UWV zijn gemaakt, waardoor mensen ten onrechte geen of een te lage uitkering kregen. En ten tweede omdat er al langer, onder meer door grote tekorten aan verzekeringsartsen, lange wachtlijsten zijn van mensen die gekeurd moeten worden of geholpen met hun integratie.

Het onderzoek geeft meer inkleuring aan die problematiek. De instroom in de WIA is in twintig jaar tijd bijna verdubbeld van 35.000 naar ongeveer 63.500 mensen per jaar. Dat komt volgens de ambtenaren vooral door de steeds hogere pensioenleeftijd en een stijging van het aantal mensen met psychische aandoeningen. Dat laatste gaat vooral om jongeren en vrouwen. En een steeds groter deel van de arbeidsongeschikten (40 procent) krijgt een zogenoemde IVA-uitkering: dat betekent dat de kans minimaal wordt geacht dat zij ooit weer aan het werk kunnen.

Afschaffen

Zonder ingrijpen zal het aantal arbeidsongeschikten op de wachtlijst van het UWV in 2030 zijn opgelopen tot 200.000 mensen. Nu al wachten ongeveer 40.000 mensen gemiddeld zes maanden op een medische beoordeling, terwijl dat eigenlijk binnen acht weken moet gebeuren. Over vijf jaar kan die wachttijd zijn opgelopen naar twee tot drie jaar.

Daarom zijn stevige en gevoelige ingrepen nodig, concluderen de ambtenaren van verschillende ministeries en planbureaus. Voor nieuwe gevallen pleiten zij bijvoorbeeld voor het afschaffen van de IVA-uitkering, die permanent arbeidsongeschikten krijgen. De vergoeding is relatief hoog, met 75 procent van het loon dat iemand gemiddeld in zijn laatste jaar als werkende kreeg.

Nieuwe permanent arbeidsongeschikten zouden dan een zogenoemde, en iets lagere (70 procent), WGA-uitkering krijgen. Deze optie heeft zowel D66 als CDA in de doorrekening van hun verkiezingsplannen staan en levert op lange termijn ruim 1,1 miljard euro per jaar op. Het is volgens de onderzoekers mogelijk om de WIA te herzien en tegelijk te bezuinigen.

Het schrappen van de IVA bespaart verzekeringsartsen bovendien veel werk, omdat zij niet meer hoeven te toetsen of iemand echt nooit meer aan de slag kan. De ambtenaren pleiten sowieso ervoor om taken van die artsen bij andere mensen neer te leggen, zodat zij zich kunnen focussen op de medische beoordeling.

Daarnaast wordt in het 'minimale basispakket' geopperd om bedrijven een verzoek voor een herbeoordeling te laten motiveren of er zelfs een vergoeding voor te vragen.

Loondoorbetaling

De onderzoekers opperen daarnaast om de twee jaar loondoorbetaling van zieke werknemers door bedrijven te behouden. D66 en CDA hebben in hun formatieschrijfsel aangegeven daarnaar te willen kijken en de VVD is voorstander van inkorting naar 1 jaar om lasten voor bedrijven te verlagen. Maar dat is volgens de ambtenaren een slecht plan, omdat zieke mensen vaak beter re-integreren als zij nog een band met hun werkgever hebben.

In het stuk worden ook nog veel meer maatregelen geopperd om het WIA-stelsel toekomstbestendig te maken. Bijvoorbeeld mensen de garantie te geven dat hun uitkering de eerste vijf jaar niet wordt herzien om de druk en onzekerheid rond re-integratie te verminderen.

Ook wordt geopperd het budget van het UWV te verhogen om de dienstverlening op te krikken of werkgevers die veel of te weinig aan preventie doen een bonus of een boete te geven. Een vergaande optie is de introductie van een basisverzekering waarin mensen maximaal een uitkering ter hoogte van het wettelijk minimumloon krijgen. Dat zou voor veel zieken een forse inkomstendaling betekenen, maar de Staat veel geld besparen.

14. Geen lagere toeslagen als gevolg van vergoeding WIA

Rijksoverheid (bron: Pont Zorg en Sociaal) 15 December 2025

Mensen die een vergoeding krijgen vanwege fouten in hun arbeidsongeschiktheidsuitkering behouden hun toeslagen en andere inkomensafhankelijke regelingen. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft een regeling opgesteld die het mogelijk maakt een eenmalige financiële vergoeding te krijgen zonder dat dit negatieve effecten heeft op inkomensafhankelijke regelingen, zoals de zorg- of huurtoeslag. Deze regeling gaat vandaag in internetconsultatie. Mensen kunnen tot 16 januari 2026 hun mening geven over dit onderwerp. Naar verwachting kunnen de eerste vergoedingen in de loop van 2026 worden uitgekeerd.

Oplossing voor toeslagen

De vergoeding die mensen krijgen telt niet mee voor het belastbaar inkomen. UWV betaalt de loonheffing rechtstreeks aan de Belastingdienst. Hierdoor mogen de gedupeerden het hele bedrag houden en stijgt het inkomen op basis waarvan hun toeslagen worden berekend niet. Hun huurtoeslag, zorgtoeslag en andere inkomensafhankelijke toeslagen blijven dus even hoog als normaal.

Proces

Als de internetconsultatie is afgerond, verwerkt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de uitkomsten in een nieuwe versie van de regeling. Als de nieuwe versie is afgerond, wordt de regeling door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ondertekend. Daarna kan het UWV beginnen met het implementeren van de regeling.

15. Armoede neemt na vijf jaar daling weer toe

[Koen Enneking](#) Binnenlands Bestuur 17 december 2025

Het aandeel arme kinderen bleef vorig jaar met 2,8 procent wel hetzelfde als in 2023

Na vijf jaar van daling is de armoede in Nederland in 2024 weer toegenomen. Vorig jaar leefden 551.000 mensen in armoede, goed voor 3,1 procent van de bevolking. In 2023 ging het nog om 2,7 procent. Dat blijkt uit een nieuwe publicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), opgesteld in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. 'Arme werkenden, vooral zelfstandigen, komen in doorsnee meer inkomen tekort dan mensen met een uitkering'.

Doordat de energietoeslag wegviel, steeg de armoede in 2024. Die tegemoetkoming zorgde in 2022 en 2023 nog voor minder armoede, legt het CBS uit. Tegelijkertijd werd het kindgebonden budget voor gezinnen verhoogd, waardoor de armoede onder kinderen stabiel bleef. Net als in 2023 leefde 2,8 procent van de kinderen in armoede.

Maatregelen

Twee jaar geleden daalde de armoede dus door overheidsingrijpen. Naast de energietoeslag werd in 2023 namelijk het minimumloon verhoogd en kregen bijna 600.000 huishoudens met weinig inkomen een lagere huur. Overigens daalde in 2019 en 2020 de armoede onder andere door loonstijgingen en tijdelijke coronasteunmaatregelen, aldus het statistiekbureau.

Werkende armen

In 2024 was het inkomen van arme mensen in doorsnee 19 procent lager dan de armoedegrens. Dat betekent dat de helft van de mensen in armoede toen meer dan 19 procent onder de armoedegrens leefde. In 2018 was dat nog 12 procent. In 2022 en 2023 liep het inkomenstekort op. Door maatregelen die de koopkracht verbeterden, kwamen vooral mensen met een uitkering uit de armoede en bleven in verhouding veel werkende mensen achter. 'Arme werkenden, vooral zelfstandigen, komen in doorsnee meer inkomen tekort dan mensen met een uitkering', constateert het CBS.

Spaargeld of bezit

Naast de 551.000 mensen in armoede telt Nederland nog eens 1,1 miljoen bijna-armen: mensen met een inkomen tot 25 procent boven de armoedegrens, maar met nauwelijks spaargeld of bezit. Dat is 6,4 procent van de bevolking. In 2018 ging het nog om ruim 1,5 miljoen mensen. Toen kwamen door de energietoeslag vooral ontvangers van bijstand of een andere sociale voorziening – die in 2021 nog arm waren – net boven de armoedegrens uit.

Kinderen

Ook veel kinderen zijn slachtoffer. Van alle kinderen tot 18 jaar wonen 93.000 (2,8 procent) in een arm gezin en 245.000 (7,5 procent) in een bijna-arm gezin. 'Dit betekent dat in een schoolklas van 30 kinderen er gemiddeld 3 met armoede of bijna-armoede te maken hebben', schrijft het CBS.

Schulden

Schulden spelen eveneens een rol. Een kwart van de mensen die arm of bijna-arm zijn, woont in een huishouden met problematische schulden. Het gaat onder andere om schulden bij de Belastingdienst, betalingsachterstanden bij de zorgpremie of verkeersboetes. Van de armen heeft zelfs 30 procent problematische schulden; van de bijna armen 22 procent. Ter vergelijking: in de rest van de bevolking is dat 9 procent.

Versleten meubels

De meeste (bijna-)armen kunnen geen onverwachte uitgave van 1.500 euro opvangen. 'Ook versleten meubels vervangen, jaarlijks een week op vakantie gaan en regelmatig nieuwe kleren kopen kunnen de meesten niet betalen', is te lezen in de CBS-publicatie. 'Bijna de helft van de (bijna-)armen heeft te weinig geld om familie of kennissen te eten te vragen. Zulke financiële beperkingen komen in de rest van de bevolking veel minder voor.'

Armoede meten

Volgens het CBS is iemand arm wanneer er in het huishouden, na aftrek van vaste lasten zoals wonen, energie en zorg, te weinig inkomen én te weinig financieel bezit overblijven voor basisbehoeften zoals eten, kleding en sociale activiteiten. Onder financieel bezit vallen spaargeld en direct te besteden vermogen; een eigen woning telt niet mee.

De armoedegrens – het minimumbedrag dat een huishouden nodig heeft om normaal te kunnen leven – verschilt per huishouden. In 2024 lag die voor een alleenstaande op 1.600 euro per maand en voor een stel op 2.145 euro. Voor een paar met twee kinderen tot 13 jaar was dat 2.625 euro, voor een éénoudergezin 2.215 euro. Bij twee oudere kinderen van 13 tot 18 jaar liep de grens op tot 3.000 euro voor een stel en 2.605 euro voor een éénoudergezin.

Levensverwachting

Armoede heeft ook duidelijke gevolgen voor de gezondheid. Van de mensen die arm of bijna-arm zijn, zegt 40 procent dat hun gezondheid niet goed is, tegen 21 procent van de mensen in huishoudens met meer geld. Mensen met weinig geld hebben ook vaker een langdurige beperking. De verschillen werken tevens door in de levensverwachting. Die van mannen met weinig geld is negen jaar korter dan van mannen die meer te besteden hebben (72 jaar tegenover 81 jaar). Bij vrouwen is dat verschil zeven jaar (77 jaar tegenover 84 jaar).

Slechtere gezondheid

Mensen in een arm of bijna-arm huishouden zeggen bijna twee keer zo vaak dat hun gezondheid minder goed is als mensen in een huishouden met meer geld. Van mannen in een huishouden met weinig geld vindt 36 procent hun gezondheid niet goed, bij mannen in een huishouden dat meer te besteden heeft is dat 19 procent. Bij vrouwen is dat 44 procent tegen 23 procent.

Een hogere leeftijd gaat over het algemeen gepaard met een minder goede gezondheid. Bij mensen in een arm of bijna-arm huishouden zeggen juist 45- tot 65-jarigen het vaakst dat ze zich minder gezond voelen (67 procent). Bij hun leeftijdgenoten die meer te besteden hebben is dat 25 procent, en is het aandeel dat zich minder gezond voelt bij 65-plussers het hoogst (36 procent).

Beperking

Van de mensen in een huishouden met weinig geld zegt 45 procent dat ze een beperking door hun gezondheid ervaren. Onder degenen die meer te besteden hebben is dat 28 procent. Zeven op de tien arme of bijna-arme 45- tot 65-jarigen heeft een beperking.

16. Hulp voor werkenden rondom de armoedegrens

Rijksoverheid (bron: Pont Zorg en Sociaal) 16 December 2025

In Nederland leven zo'n 355.000 werkenden met een laag inkomen onder of net boven de armoedegrens. Alleenstaande werkenden zijn oververtegenwoordigd. Ze zijn financieel kwetsbaar, hebben vaker schulden en weten de weg naar hulp en inkomensondersteunende regelingen niet altijd goed te vinden. Daarom lanceert het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de campagne 'Stap naar hulp'.

De gevolgen van geldzorgen kunnen groot zijn. Mensen met een laag inkomen (tot 125% van de armoedegrens) vermijden vaker sociale activiteiten, slapen gemiddeld slechter, moeten soms maaltijden overslaan of leven in angst, bijvoorbeeld om uit huis gezet te worden.

Matige tot grote geldzorgen

Uit een peiling van onderzoeksbureau Ipsos I&O - onder 408 alleenstaande werkenden met een laag inkomen tussen 25 en 65 jaar - blijkt dat 4 op de 10 mensen matige tot grote geldzorgen heeft. Slechts de helft weet waar ze bij geldzorgen hulp kan krijgen.

Mensen met geldproblemen kunnen in sommige gevallen gebruikmaken van bijzondere bijstand, hun gemeentelijke lasten laten kwijtschelden of toeslagen en miniregelingen aanvragen. Werkenden met een laag inkomen maken relatief minder gebruik van deze regelingen omdat ze denken dat deze niet voor hen bedoeld zijn. Of omdat ze bang zijn geld te moeten terugbetalen. In de Ipsos I&O-peiling gaf 35% van de alleenstaande werkenden aan hier bang voor te zijn, met name mensen tussen de 25 en 35 jaar.

Werknemers onder of net boven de armoedegrens werken daarnaast vaak een relatief laag aantal uren. Het gros kan niet voltijd werken, bijvoorbeeld omdat ze een opleiding volgen, zorgen voor familie of vanwege een ziekte.

Staatssecretaris Jurgen Nobel (Participatie en Integratie): "Door meer uren te werken kunnen veel mensen uit armoede komen. Maar dat is niet voor iedereen mogelijk. Werken moet wel lonen en regelingen om werkenden te helpen met geldzorgen moeten eenvoudiger, zonder dat mensen bang hoeven te zijn voor terugvorderingen. Daar werk ik aan samen met gemeenten."

Grotere schulden voorkomen

Door werkenden met geldzorgen vroegtijdig hulp te bieden, kunnen grotere schulden worden voorkomen. Daarom lanceert het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de campagne 'Stap naar hulp', waarin het werkenden met een laag inkomen stimuleert contact te zoeken met Geldfit. Deze organisatie helpt mensen met geldstress om te checken of er potjes zijn die ze nog niet gebruiken en bespreekt hun zorgen over geld.

Daarnaast ziet het ministerie een grotere rol voor werkgevers bij het voeren van gesprekken over de werksituatie en het doorverwijzen naar hulp. Werkgevers kunnen al snel zien of iemand geldzorgen heeft, bijvoorbeeld doordat beslag op loon wordt gelegd vanwege schulden, of als een medewerker meerdere banen heeft om rond te komen. Ook kan er sprake zijn van ziekteverzuim. Een werkgever kan jaarlijks gemiddeld € 13.000 euro kwijt zijn aan kosten als gevolg van een medewerker met geldzorgen.

Documenten

[*Onderzoek naar geldzorgen onder alleenstaande werkenden*](#)

17. Een arbeidsmarkt die werkt voor iedereen

Bron: Zorg en Sociaal 16 december 2025

Kim Putters

Werk heeft niet alleen een economische, maar ook een sociale functie. Werk geeft zin, verbinding en plezier. Dat blijft belangrijk, ook nu de arbeidsmarkt ingrijpend verandert door vergrijzing, digitalisering en verduurzaming.

De uitdaging is groot: we hebben iedereen nodig. Wie nog langs de zijlijn staat, moet een eerlijke kans krijgen om mee te doen. Wie werkt, moet zich kunnen blijven ontwikkelen. Werkgevers die personeel zoeken en werknemers die ander werk willen, moeten elkaar makkelijk kunnen vinden.

De arbeidsmarkt en de hele infrastructuur van dienstverlening en regelingen erom heen moeten daarom eenvoudiger. Dat gaat nu gebeuren. Vanaf 2026 is er in alle 35 arbeidsmarktregio's in ons land een Regionaal Werkcentrum, waar gemeenten, UWV, onderwijsinstellingen en sociale partners nauw samenwerken. Iedereen kan er straks terecht met vragen over werk, loopbaan en een leven lang ontwikkelen en wordt dan meteen door de juiste partij geholpen.

De sociale partners in de regio zijn ondernemingen en vakbonden die de mogelijkheden, knelpunten en kansen in die regio kennen. Zij zijn er medeverantwoordelijk voor dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek vinden, maar hebben ook een verantwoordelijkheid om werkenden te begeleiden bij van-werk-naar-werktrajecten. Een productiemedewerker kan dus bijvoorbeeld energietechnicus worden en een horecamedewerker kan overstappen naar de zorg.

Veel sectoren en ondernemingen hebben cao-afspraken over scholing, ontwikkeling en loopbaanbegeleiding en hebben hiervoor ook fondsen ingesteld. Maar er zijn ook sectoren die geen cao hebben en dus ook geen afspraken over scholing en ontwikkeling. Om soepel van-werk-naar-werk te kunnen gaan, is het van groot belang dat het aantal werknemers dat onder een cao valt en toegang heeft tot begeleiding en scholing, omhoog gaat. Cruciaal is ook dat sectoren meer gaan samenwerken, zodat mensen makkelijk kunnen overstappen naar een andere sector en daarvoor de nodige scholing krijgen.

Hoe de arbeidsmarkt van de toekomst eruit ziet? Ik zie een arbeidsmarkt voor me waarin mensen soepel van-werk-naar-werk gaan, zonder werkloosheid of tijdelijke uitval. Werkgevers vinden er makkelijk informatie, werknemers krijgen de nodige ondersteuning via loopbaanbegeleiding, scholing, handige websites en zij-instroomtrajecten. Er wordt niet alleen naar diploma's gekeken, maar vooral naar competenties, vaardigheden en kennis. En een leven lang leren hoort er gewoon bij.

Een toekomstbestendige arbeidsmarkt is voor de SER topprioriteit. Daar willen we ook met een nieuw kabinet aan werken. Want wij hebben een land voor ogen met meer zekerheid voor werkenden én meer wendbaarheid voor ondernemingen. Een land waarin iedereen de kans krijgt om zich een leven lang te ontwikkelen. Een land waarin de arbeidsmarkt voor iedereen werkt.

18. Veel mensen zijn nu afhankelijker van complexer geworden toeslagenstelsel

NRC Christiaan Pelgrim 17 december 2025

Politici willen al jaren af van de onzekere toeslagen maar blijven ze verhogen. Mensen met lage inkomens worden er steeds afhankelijker van, blijkt uit nieuwe berekeningen.

De allerlaagste inkomens in Nederland zijn er de afgelopen tweeënhalve jaar flink op vooruit gegaan. Nadat er in juni 2023 een alarmerend rapport was verschenen over de bestedingsruimte van mensen rond het bestaansminimum, heeft de politiek hun positie duidelijk verbeterd. Dat blijkt uit berekeningen van budgetinstituut Nibud op verzoek van NRC.

Maar de manier waarop de politiek dit gedaan heeft, door toeslagen te verhogen, heeft hun inkomen juist onzekerder gemaakt. Mensen die rond het bestaansminimum leven, ontvangen een steeds groter deel van hun inkomen via toeslagen, zo laten de berekeningen zien. En de onvoorspelbaarheid en ontoegankelijkheid van het toeslagenstelsel dragen juist bij aan financiële instabiliteit.

Tekort

Het gaat niet alleen om mensen met een bijstandsuitkering (nu 1370 euro per maand voor een alleenstaande), maar bijvoorbeeld ook om werkenden die hetzelfde inkomensniveau hebben, doordat zij tegen een laag loon in deeltijd werken.

Aanleiding voor NRC om het Nibud in te schakelen waren twee aanbevelingen uit 2023 van de zogeheten Commissie Sociaal Minimum, waar het Nibud zelf deel van uitmaakte. Deze gezaghebbende commissie van deskundigen concludeerde dat vrijwel alle groepen die op bijstandsniveau leven, te weinig inkomen hadden voor hun noodzakelijke uitgaven en om mee te doen in de samenleving. Daardoor kwamen zij veelal honderden euro's per maand tekort, schreef de commissie.

In een tweede rapport constateerde diezelfde commissie dat de inkomensregelingen in Nederland “te onvoorspelbaar en te ontoegankelijk” zijn, mede door de terugvordering van toeslagen. Het moet simpeler en zekerder, zei de commissie.

NRC vroeg zich af wat er met de aanbevelingen is gebeurd. Nu blijkt: het eerste rapport heeft vergaande opvolging gekregen. Maar de risico's uit het tweede rapport zijn juist toegenomen, doordat veel mensen afhankelijker zijn geworden van toeslagen.

Die toegenomen afhankelijkheid is “heel kwetsbaar”, zegt Cora van Horssen, interim-directeur van het Nibud. Als mensen hun verwachte inkomen vooraf verkeerd inschatten of een foutje maken, riskeren ze zomaar honderden tot duizenden euro's aan terugvorderingen. Hoe hoger de toeslagen, hoe hoger ook de terugvorderingen kunnen worden.

Daar komt bij, zegt Van Horssen, dat lang niet iedereen toeslagen aanvraagt. Sommige mensen zijn zo bang voor terugvorderingen dat ze liever een zeker laag inkomen hebben, dan een hoger inkomen dat je mogelijk deels moet inleveren. Die mensen bereikt de overheid niet door toeslagen te verhogen.

De twee trends die het Nibud constateert, laten zich goed illustreren door het voorbeeld van een alleenstaande bijstandsouder met drie kinderen. Twee jaar geleden kwam zo'n ouder maandelijks 407 euro tekort voor de noodzakelijke uitgaven en sociale participatie, nu houdt die 102 euro over.

Verklaarbaar

De bestedingsruimte nam dus flink toe. Maar inmiddels bestaat de helft van diens inkomen, 48 procent uit onzekere toeslagen. Twee jaar geleden was dat 46 procent, en nog eens vier jaar eerder 40 procent.

Voor een stel in de bijstand met drie kinderen steeg de afhankelijkheid van toeslagen van 29 procent zes jaar geleden naar 38 procent nu.

Nibud-directeur Van Horssen vindt het verklaarbaar dat de politiek in korte tijd de toeslagen fors verhoogde. De deskundigencommissie liet nu eenmaal “grote tekorten” zien en de politiek wilde die wegwerken. De toeslagen zijn de makkelijkste manier om snel en gericht bepaalde groepen te ondersteunen.

Tegelijk is het opmerkelijk, omdat zowel Kabinet-Rutte IV als Kabinet-Schoof de ambitie uitsprak om inkomensregelingen simpeler en zekerder te maken. Met hervormingen in die richting is nauwelijks en begin gemaakt.

Het Nibud maakte berekeningen voor acht soorten bijstandsgezinnen. Lokale armoederegelingen telden zij niet mee, omdat die sterk per gemeente verschillen.

Bij alleenstaanden en alleenstaande ouders (tot en met drie kinderen) zijn alle tekorten weggewerkt. Waar zij twee jaar geleden nog zo'n 50 tot 400 euro per maand tekortkwamen, staan zij nu 10 tot 250 euro in de plus.

Stellen die twee, drie of geen kinderen hebben, komen nog steeds tekort: 14 tot 109 euro per maand. Wel is dat gat in twee jaar tijd enkele honderden euro's kleiner geworden. Stellen met één kind staan nu nipt in de plus: 4 euro.

Belangrijke kanttekening: deze berekeningen laten een theoretische werkelijkheid zien, zegt Van Horssen. Je moet alle regelingen aanvragen waar je recht op hebt. En je moet geen pech hebben, zoals wanneer je noodgedwongen in een te dure huurwoning zit, of in een slecht geïsoleerd huis

Rationeel

Ook gaan de berekeningen ervan uit dat je geen schulden hoeft af te lossen, niet rookt en heel rationeel je geld besteedt. Voor impulsaankopen is geen ruimte, zegt Van Horssen. Je kunt niet om vijf uur met een beetje trek naar de supermarkt. Als je aankopen doet die niet op je lijstje stonden, past het financiële plaatje al bijna niet meer.

Wel is er, zoals de Commissie Sociaal Minimum heeft aanbevolen, bij de uitgaven een “flex-budget” gereserveerd voor incidentele tegenslagen, zoals een hoge tandartsrekening.

Het Nibud maakte ook een doorrekening zonder dit flex-budget, dat voor een alleenstaande 98 euro is. Dan houden alle acht de huishoudtypes maandelijks geld over (105 tot 355 euro), waar twee jaar geleden zeven van de acht tekortkwamen.

Maar volgens Van Horssen is het flex-budget essentieel. Als je lang van een laag inkomen moet rondkomen, is de kans groot dat je weleens tegenslagen tegenkomt. Het flex-budget geeft een heel klein beetje speelruimte om dat op te vangen.

19. Ontwikkelingen in de schuldhulpverlening – Jaaroverzicht 2025

[Stimulansz](#) 17 december 2025

Eerste positieve effecten van de wijzigingen in de Wsnp zichtbaar.

Beeld: Stimulansz

Gebeurtenissen van begin van het jaar zijn vaak vervaagd tegen het eind van het jaar, terwijl ze niet minder belangrijk zijn. Voordat iedereen met het nieuwe jaar begint kijken we daarom even achterom naar wat er het afgelopen jaar allemaal is gebeurd. Net als in 2023 en 2024 delen we met plezier weer een jaaroverzicht schuldhulpverlening. Ditmaal in een voor ons bijzonder jaar, want Stimulansz viert dat ze 25 jaar bestaat.

Vuurwerk vanaf het begin

Eigenlijk begon 2025 al eind 2024. Want terwijl de meeste mensen bezig waren met de voorbereidingen voor de feestdagen van 2024, stak de Hoge Raad alvast wat vuurwerk af. Ze kwam eind december namelijk met haar antwoorden op vragen over het bepalen van de eerste aflossing in een buitengerechterlijke schuldregeling en over de interpretatie van de inspanningsverplichting. Beide van belang voor het bepalen van een eerdere ingangsdatum. Al snel kreeg dit stuk de bijnaam het [kerstarrest](#) en behalve wat extra uitleg en toelichting over details, had de Hoge Raad er een heuse verrassing in verstoppt. Beslag op het inkomen tijdens de msnp was tot dan toe een belemmering geweest om de ingangsdatum eerder vast te stellen. Na het arrest kon het beslag op inkomen wel gelden als een aflossing in het minnelijke traject, ook als niet alle schuldeisers hiervan profiteerden. En met dit kerstarrest in de hand, begon 2025 in schuldhulpverleningsland.

Eerste positieve resultaten zichtbaar

In 2025 verschenen de eerste rapporten over de effecten van de wijzigingen in de Wsnp in 2023. Die bleken bemoedigend. In mei constateerde [Divosa](#) een stijging van gemiddeld 10% van het aantal aanmeldingen bij schuldhulpverlening in 2024. En in september kwam de eerste evaluatie van de [Raad voor Rechtsbijstand](#), die voorzichtig concludeerde dat de in- en doorstroom naar de Wsnp was verbeterd. Divosa gaf in haar rapport ook nog complimenten aan het nuttige voorwerk van vroeg-signaleerders, wijkteams en bewindvoerders. Daardoor zijn doorlooptijden van de regelingen verbeterd en krijgen trajecten vaak een vliegende start. Ook zijn er in 2025 weer pilots opgetuigd om de samenwerking tussen partijen te verbeteren, zoals de samenwerking tussen de Belastingdienst en gemeenten in een [pilot vroeg-signalering](#).

En dat hulp hard nodig is bleek wel weer uit de cijfers die het [CBS](#) in juli publiceerde. Die gingen weliswaar over 2023, maar geven wel een inkijkje in het leven van mensen met een laag inkomen. Volgens de cijfers had 1 op de 3 gezinnen die in armoede leeft problematische schulden. En 1 op de 5 had dit al 3 jaar achter elkaar. Eind november bracht [TNO](#) verder nog naar buiten dat 1 op de 12 kinderen in energiearmoede opgroeit. Dat er energiearmoede is, was eerder dit jaar ook al duidelijk geworden. Namelijk in april, toen het [Noodfonds Energie](#) haar digitale poorten opende en deze na een week alweer sloot: ze hadden in die week meer dan 210.000 aanvragen gekregen. De nood was blijkbaar hoog.

De basisdienstverlening bouwt door

In 2025 werd er ook weer voortvarend doorgebouwd aan de basisdienstverlening. Dankzij de NVVK en de VNG kregen de elementen en mijlpalen van de basisdienstverlening steeds meer body. Er verschenen in 2025 veel handleidingen, leidraden, wegwijzers en tools, die hun plek onder andere vonden op de nieuwe website van de [Routekaart Financiële Zorgen](#). De bewegwijzering gaat gemeenten helpen een goede route uit te stippelen voor hun inwoners.

Uit balans?

De veranderingen in de schuldhulpverlening zijn in de afgelopen jaren legio geweest. Een kritische noot kon dan ook niet uitblijven. Deze richtte zich op de koerswijzing van de NVVK in 2024. In augustus schreven Nadja Jungmann en André Moerman daarover een [artikel in het Tijdschrift voor Insolventierecht](#). Zij gaven commentaar op het nul-aanbod en de overstap naar het vtlb voor de berekening van de afloscapaciteit. De verhouding tussen de inspanning van de hulpvrager en de kwijtschelding van de schulden zouden uit balans zijn. Werden schuldeisers nu niet onevenredig benadeeld? En ook de schuldhulpverleners zouden zich

ongemakkelijk voelen bij het feit dat nu een derde van de schuldregelingen resulteerde in een nul-aanbod. Daarnaast zouden er ook hulpvragers zijn die graag willen aflossen uit verantwoordelijkheidsgevoel en dat met het nul-aanbod niet konden doen.

In oktober kwam er een uitgebreide [reactie van de NVVK](#). Ze gaven aan dat het vtlb in alle lagen van de schuldhulpverlening de norm is en dat het hun insteek is om financieel gezond gedrag te bevorderen. Het begeleiden van hulpvragers is daarom ook niet voor niets een belangrijk element in de basisdienstverlening.

Deze discussie op hoog niveau laat zien dat er met zorg en aandacht wordt nagedacht over de inwoner en wat nodig is om hem of haar te helpen. De grootste zorg is nog steeds niet zozeer het kwijtschelden van de schulden, maar de financiële toekomst van de hulpvragers. Er is vrees voor terugval in de schulden. Over de focus hierop lijkt iedereen het eens te zijn, tot in de Tweede Kamer aan toe. Daar werd in het begin van het jaar namelijk al een [motie](#) ingediend om schuldhulpverleners te verplichten de hulpvrager 12 maanden te blijven volgen na kwijtschelding van de schulden na een nul-aanbod. Getuigt dit van vertrouwen in de burger? In ieder geval getuigt het van goedbedoelde zorg en wil van iedereen. In de kern werkt goede begeleiding toch het beste bij de wil van beide kanten. De uitdaging voor de hulpverlener is om de hulpvrager te laten inzien dat voor een toekomst zonder financiële zorgen er meer nodig is dan alleen het oplossen van schulden.

En hoe verging het de schuldeisers in 2025?

In 2025 deden schuldeisers van de overheid hun best om zich van hun beste kant te laten zien. Het [CJIB](#) gaf zelf aan de verhogingen van de verkeersboetes niet meer in balans te vinden met de boetes. En de Belastingdienst en Dienst Toeslagen zetten in op webinars en een kennisnetwerk, om een meer menselijk en benaderbaar gezicht te geven aan hun diensten. En de goede wil van schuldeisers bleek ook toen 28 van hen in maart het [afsprakenkader sociaal incasseren](#) ondertekenden.

De club schuldeisers die uitvoering geeft aan de constructie Buy Now Pay Later (BNPL) was wellicht minder blij dit jaar. De [Hoge Raad](#) stelde dat deze organisaties moeten bewijzen dat ze niet verdienen aan de incassokosten. Doen ze dat wel, dan moeten ze voldoen aan de eisen van het consumentenkrediet. Ondertussen heeft de landelijk politiek laten weten deze werkwijze nog meer aan banden te willen leggen in 2026.

Wat gebeurde er nog meer in 2025?

Een greep uit de gebeurtenissen. Dit jaar publiceerde het [Nibud](#) voor het eerst richtlijnen voor leefgeld ter ondersteuning van de schuldhulpverleningstrajecten. Verder won het project [schuldenfunctionaris](#) vanuit de rechtbanken een Europese prijs vanwege de meerwaarde van deze werkwijze. Ook schreven verschillende wethouders een [opiniestuk](#) waarin ze vertelden hoe blij ze zijn met de methode van het Bouwdepot om jongeren te helpen. En midden november ging het Schuldenlab en de nationale coalitie financiële gezondheid samen verder in de [Stichting Financieel Gezond Nederland \(SFGN\)](#).

En nu 2026 in

Er is dus hard gewerkt in 2025, mogen we wel concluderen. Dat er toch ook nog wat te doen valt blijkt uit een [onderzoek dat deurwaarder Flanderijn](#) liet uitvoeren en in november publiceerde. Daaruit bleek onder andere dat 55% van de ondervraagden niet wist dat schuldhulpverlening van de gemeente gratis is. Het jaar 2026 lijkt daarom een jaar van doorpakken te worden: de drempels nóg lager proberen te maken en de hulpvrager proberen vast te houden zo lang als nodig is.

20. Voorstel voor informatie-uitwisseling schulden

[Marjolein van Trigt](#) Binnenlands Bestuur 22 december 2025

Het wetsvoorstel verplicht het melden en checken van beslagleggingen in digitaal systeem.

© Shutterstock

Schuldeisers moeten beter van elkaar weten wie er nog meer beslag legt op het inkomen of de uitkering van mensen met schulden. Daarvoor moeten ze verplicht meldingen doen van beslagleggingen in een digitaal systeem en eerdere meldingen controleren. Dat is de kern van de nieuwe Wet Stroomlijning Keten voor Derdenbeslag, waarvan het concept nu ter internetconsultatie ligt.

Te weinig om van te leven

Jaarlijks houden zo'n 60.000 tot 70.000 mensen te weinig geld over om van te leven. Dat moet eigenlijk niet kunnen: mensen met schulden horen een minimuminkomen over te houden om van te leven. Hiervoor is de beslagvrije voet in het leven geroepen. In de praktijk komt het echter voor dat meerdere partijen, zoals overheidsorganisaties en private schuldeisers, tegelijkertijd beslagleggen, zonder op de hoogte te zijn van elkaars vorderingen. Daardoor wordt de beslagvrije voet soms niet goed berekend.

Met de [Wet Stroomlijning Keten voor Derdenbeslag](#) wil het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een einde maken aan het probleem dat schuldeisers los van elkaar beslagleggen en zo mogelijk mensen in de problemen helpen. Voordat een partij beslag kan leggen, moet die eerst in een elektronische voorziening controleren of er al andere organisaties zijn die beslag op een inkomen hebben gelegd, of die een openstaande schuld op een uitkering verrekenen. Het digitale systeem maakt het ook mogelijk om aanvullende informatie op te vragen en te berekenen of mensen genoeg geld hebben om meer schulden af te lossen.

Kosten besparen

Het digitale systeem is niet alleen toegankelijk voor schuldeisers, maar ook voor mensen met schulden en schuldhulpverleners. Het moet alle betrokken overzicht bieden over lopende beslagen en verrekeningen. Het opvragen van informatie vindt plaats aan de hand van het burger-servicenummer van de persoon met schulden.

Voor schuldeisers is beslagleggen vaak een kostbare aangelegenheid. Het levert namelijk lang niet altijd iets op. Door het systeem kunnen schuldeisers straks beter inschatten hoe groot de kans is dat ze hun geld krijgen. Soms is het rationeler om geen beslag te leggen en geen onnodige kosten te maken. Volgens de rijksoverheid kunnen schuldeisers zo'n 5 miljoen euro besparen door af te zien van beslagen met kleine kans op resultaat. Uit het uitwisselen van informatie tussen beslagleggers zou ze kosten besparen.

Reageren op het conceptwetsvoorstel kan tot en met 6 februari 2026.

21. Nederlandse armoedecijfers zijn onvolledig

College voor de Rechten van de Mens (bron: Pont Zorg en Sociaal 17 December 2025)

Vandaag zijn de nieuwe armoedecijfers gepubliceerd. Deze meting is bedoeld om te laten zien hoeveel mensen in Nederland in 2024 in armoede leven. Maar de armoedemeting geeft een onvolledig beeld vanwege ontbrekende data. Zo worden schulden niet meegerekend. Ook is weinig informatie beschikbaar over bepaalde groepen van wie bekend is dat zij met veel met bestaansonzekerheid te maken hebben, zoals mensen die dak- of thuisloos zijn. Daardoor blijven mensen buiten beeld en wordt beleid niet goed afgestemd. Het College doet vier aanbevelingen, waaronder de oproep om betere data over armoede te verzamelen en aanvullend onderzoek te doen naar groepen die in de cijfers buiten beeld blijven.

Wat zegt de nieuwe armoedemeting?

In 2024 waren volgens de recente meting [551 duizend mensen in Nederland arm](#). Dat komt neer op 3,1 procent van de bevolking. Ruim 93 duizend minderjarige kinderen groeiden in 2024 op in armoede. [Vergeleken met 2023 is de armoede gestegen](#). Eén van de oorzaken hiervoor is dat de energietoeslag wegviel. Tegelijkertijd nam de intensiteit van armoede verder toe. Dat betekent dat mensen die in armoede leven, dieper in armoede wegzakken.

Armoede beperkt zich niet tot de mensen onder de armoedegrens. 1,1 miljoen mensen hebben een inkomen dat maar net boven deze grens ligt. Zij hebben onvoldoende geld om financiële tegenvallers op te vangen, zoals het vervangen van een kapotte wasmachine of een onverwachte tandartsrekening. Deze groep leeft nog steeds in bestaansonzekerheid en ervaart negatieve gevolgen, zoals stress, schaamte en eenzaamheid. Van deze groep [zegt 4 op de 10 mensen dat hun gezondheid niet goed is](#). Armoedebeleid moet daarom ook deze groep omvatten.

De armoedecijfers zijn [gebaseerd op wat mensen minimaal nodig hebben](#) om hun vaste uitgaven te betalen. Denk hierbij aan vaste maandelijkse kosten, zoals huur of hypotheek, energie, verzekeringen, kleding en dagelijkse boodschappen. Wanneer er na het betalen van de vaste lasten (wonen, energie en zorg) onvoldoende geld overblijft voor andere basisbehoeften, zoals eten, kleding, een telefoonabonnement of een sociaal uitje, is een huishouden arm. Hiervoor berekenden het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Nibud deze armoedecijfers apart. Sinds 2024 meten ze dit samen, wat een goede stap vooruit is.

Wat zeggen deze cijfers niet?

De armoedemeting is een goede basis maar laat slechts een deel van het verhaal zien: sommige kostenposten ontbreken en belangrijke groepen blijven buiten beeld. Dat komt door de beperkingen van de data waarop de meting gebaseerd is.

Belangrijke kostenposten ontbreken

Verschillende kosten waarmee mensen te maken hebben worden niet meegenomen in de berekening. Het gaat bijvoorbeeld om kosten voor kinderopvang, woon-werkverkeer, en zorgkosten boven op de basispremie en het eigen risico.

Ook (problematische) schulden tellen niet mee, terwijl deze voor een deel van de huishoudens een grote vaste last vormen. In 2023 had bijna [een derde van de mensen in armoede in 2023 een geregistreeerde problematische schuld](#).

Specifieke groepen mensen in kwetsbare situaties blijven buiten beeld

Daarnaast ontbreken belangrijke groepen mensen in de cijfers, terwijl bekend is dat ze vaak in armoede leven. Het gaat onder meer om mensen zonder geldige verblijfspapieren. Ook studenten en mensen die in zorginstellingen of penitentiaire inrichtingen verblijven, komen niet voor in deze meting.

Datzelfde geldt voor mensen die dak- of thuisloos zijn. De oorzaak is het gebrek aan betrouwbare data over deze groepen.

Het CBS schat het aantal dak- en thuisloze mensen in Nederland op 33.000. Maar [uit de ETHOS-tellingen van dit jaar blijkt dat dit aantal aanzienlijk hoger ligt](#).

Data over Caribisch Nederland zijn er niet

Een belangrijk laatste punt is dat [deze armoedemeting alleen over Europees Nederland gaat](#). Caribisch Nederland is niet in de meting meegenomen. Maar armoede is vele malen groter op Caribisch Nederland: [één op de drie inwoners leeft onder de armoedegrens](#).

Betere dataverzameling door de overheid is nodig

Afgelopen september wees het VN-comité inzake economische, sociale en culturele rechten (CESCR) op de tekortschietende dataverzameling over armoede. [Volgens het comité moet de Nederlandse overheid betere data verzamelen](#) om mensen in armoede beter in beeld te krijgen en om passend beleid te maken.

Het College vindt dat de Nederlandse overheid deze aanbeveling moet opvolgen, en roept haar op tot de volgende acties:

- Breidt de armoededefinitie uit met ontbrekende groepen in kwetsbare situaties. Voeg waar data ontbreken [een bandbreedte](#) toe. Benut daarnaast bestaande databronnen, zoals de ETHOS-tellingen. Doe aanvullend onderzoek naar de financiële situatie van deze kwetsbare groepen.
- Ontwikkel nieuwe multidimensionale meetinstrumenten om de leefomstandigheden van mensen in armoede beter in beeld te krijgen.
- Besteed extra aandacht aan Caribisch Nederland en verzamel structureel data over de mensen die op Bonaire, Saba en Sint Eustatius wonen.
- Betrek mensen die in armoede leven of hebben geleefd bij monitoring en dataverzameling, en laat hen hierover meedenken.